

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ
ОСВІТИ, ЗАГАЛЬНОЇ ТА
ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ
POMERANIAN UNIVERSITY IN SŁUPSK
INSTITUTE OF BIOLOGY

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

**ЗРОСТАЮЧА
ОСОБИСТІСТЬ
У СМИСЛОЦІННИСНИХ
ОБРИСАХ
НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ, ЗАГАЛЬНОЇ
ТА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ
POMERANIAN UNIVERSITY IN SŁUPSK
INSTITUTE OF BIOLOGY

ЗРОСТАЮЧА ОСОБИСТІСТЬ У СМИСЛОЦІННИСНИХ ОБРИСАХ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
5 грудня 2024 року

Івано-Франківськ
«НАІР»
2024

УДК 371.4:001.76
ББК 74.200
3-90

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол № 12 від 28 листопада 2024 року)*

Рецензенти:

Кравченко Оксана Олексіївна, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, доктор педагогічних наук, професор;
Литовченко Світлана Віталіївна, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник.

З 90 Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах незалежної України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 5 грудня 2024 р.). Івано-Франківськ: «НАІР», 2024. 328 с.

ISBN 978-617-8011-92-5

У збірник увійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах незалежної України», в яких представлені теоретико-практичні досягнення та наукові розвідки науковців, керівників експериментальних майданчиків, аспірантів та докторантів Інституту проблем виховання НАПН України, здійснені у галузі теорії і методики виховання, соціальної роботи та дошкільної педагогіки.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

УДК 371.4:001.76
ББК 74.200

ISBN 978-617-8011-92-5

© Інститут проблем виховання НАПН України, 2024
© Автори статей, 2024

ЗМІСТ

Абрашина А.О., Барановська Л.В. Формування моральної свідомості дітей старшого дошкільного віку засобом дитячої літератури	7
Амерідзе О.С. Мультикультурний аспект підготовки майбутніх учителів в Іспанії	16
Артемова Л.В. Витоки самореалізації дітей в розкритті їх природного потенціалу	19
Безрук К.О., Ковальчук Г.С. Програма підвищення кваліфікації «Як користуватись ресурсом Canva» як ресурс формування життєвої успішності здобувачів освіти	25
Бернадін Д.В. Підготовка фахівців дошкільної галузі в Норвегії	28
Бех І.Д. Національна ідентичність: сутність та способи функціонування	32
Васильєва С.А. Залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища: причини та передумови	36
Вербицький В.В. Шляхи інтеграції позашкільної еколого-біологічної освіти та позаурочної діяльності закладів загальної середньої освіти ...	41
Висоцька Л.В. Громадянсько-виховний потенціал Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»)	44
Вороніна Г.Л. Проекти формування життєстійкості учасників освітнього процесу	51
Гончар Л.В. Формування професійної компетентності педагогів щодо запобігання і подолання булінгу серед підлітків у цифровому освітньому середовищі	55
Давидюк В.В. Феномен «самоствердження особистості» у зарубіжних дослідженнях	58
Dykhta-Kirff V. Podstawy rozwijania kreatywności u dzieci w wieku przedszkolnym	62
Діхтяренко К.В. Тлумачення понять у темі «правові аспекти визнання загрози булінгу: варіативний модуль «бойовий хортинг» у заклади вищої освіти та ЗЗСО»	65
Єжова О.О. Засоби збереження здоров'я старшокласників в умовах онлайн навчання	72
Журба К.О. Формування оборонної свідомості в учнівської та студентської молоді в країнах НАТО : ціннісний аспект (досвід Франції)	76
Зінзюк О.В., Гайдук Н.О. Національно-патріотичне виховання учнів у закладах позашкільної освіти	80
Золотаренко В.О. Інформування як послуга молодіжного центру та простору	84
Іщенко Д.І. Маніпуляційні схеми та злочини: як вберегти себе та рідних	89
Канішевська Л.В. Стан військово-патріотичної вихованості старшокласників закладів загальної середньої освіти	95

Касіч Н.П. Військово-патріотичне виховання учнівської молоді засобами фізичної культури і спорту	99
Кацєро О.К. Психологічна підтримка викладачів у післядипломній освіті: новітні виклики в умовах освітніх реформ і воєнного стану в Україні	104
Кирєєва А.П. Соціальна адаптація як процес соціалізації дітей ВПО.....	109
Кириченко В.І. Методи та форми розвитку життєтворчих здібностей старшокласників	112
Коновець С.В. Засоби ціннісно орієнтованого спілкування у вихованців позашкільної освіти	118
Корнієнко А.В. Інтеграція змісту гуртків декоративно-ужиткового мистецтва закладів позашкільної освіти та предметів мистецької галузі закладів загальної середньої освіти	122
Лавренко О.О., Жукова Г.В. Формування в учнівської молоді національної солідарності засобами проєктної діяльності	126
Лаппо В.В. Духовно-ціннісна парадигма особистісного становлення майбутніх педагогів	133
Левінець Н.В. Виховний потенціал цифрових дидактичних матеріалів у роботі з дітьми дошкільного віку	138
Лиман Р.М., Білошицький В.В. Теоретичні та методичні основи розвитку лідерської компетентності офіцерів збройних сил США	141
Литвиненко А.Р. Екологічне виховання: від теорії до практики	149
Литовченко О.В. Ціннісні основи змісту позашкільної освіти в умовах воєнного часу	152
Литовченко О.В. Молодіжне волонтерство у сполученому королівстві: діяльність волонтерських організацій	155
Луценко В.В. Компонентна структура морально-вольової стійкості старших підлітків у спортивно-масовій діяльності	158
Луценко В.О. Гендерне виховання у профілактиці булінгу в статево рольової поведінці зростаючої особистості	163
Любухіна О.В. Формування життєстійкості учасників освітнього процесу в умовах воєнних дій	166
Мацук Л.О. Комунікативна самоєфективність як важлива метаякість фахівців дошкільної галузі в США	171
Мачуський В.В. Інтеграція і взаємодія закладів позашкільної та загальної середньої освіти	174
Миропольська Н.Є., Миропольська Є.В. Виховні можливості театрального аудіального мистецтва	178
Михайліченко М.В., Ганжала І.С. Професійна орієнтація учнівської молоді в контексті реалізації завдань Нової української школи	184
Міронєць Л.П., Толочко С.В. Виховні можливості мобільних застосунків біологічного змісту	190
Морін О.Л. Аспекти підготовки здобувачів базової середньої освіти до вибору профілю навчання	193

Недлінська Д.В., Ковальчук Г.С. Формування навичок життєстійкості у здобувачів освіти шляхом застосування ігрових технологій	197
Нечерда В.Б., Рибачок К.М. Коворкінг як ефективна технологія розвитку асертивності учнів старших класів	200
Окушко Т.К. Порухення прав дітей внаслідок повномасштабної російської збройної агресії проти України	205
Олійник Н.В. Упровадження цифрових технологій у освітню діяльність гуртків туристсько-краєзнавчого напрямку	211
Отравенко О.В. Виховання духовно здорової особистості (учні, спортсмени бойового хортингу) в новій українській школі: протистояння шкільному булінгу	214
Охріменко З.В. Результати дослідження проблеми формування кар'єрної спрямованості учнів в умовах НУШ	219
Перетятко К.Б. Подолання освітніх втрат засобами позашкільної освіти	225
Пігуль Д.М. Вплив занять єдиноборствами на емоційно-вольову сферу особистості	229
Плівачук К.В. Упровадження інноваційних педагогічних технологій навчання на уроках української мови та літератури в 5-7 класах Нової української школи	234
Рагозіна В.В. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами мистецтва: результати констатувального експерименту	239
Сазанова Ю.М. Підвищення стресостійкості у майбутніх психологів засобами національно-патріотичного виховання та бойового хортингу для протистояння насильства	244
Семенюк С.В. Практичні аспекти роботи ментора в закладах вищої освіти Канади	250
Сіпій В.В. Професійне самовизначення як ціннісна складова компетентності здобувачів в STEM-освіті	254
Скіпор І.С., Антонова О.А. STEM-освіта в закладах позашкільної освіти науково-технічного напрямку	258
Стовбур Л.М. Педагогічний етикет у викликах онлайн-навчання	263
Тимчик А.В. Виховання у старшокласників мужності у процесі змагальної діяльності	268
Треїтак Д.В. Цифровий простір як платформа для формування національної солідарності серед старшокласників	273
Трутені А.В. Інноваційні підходи до формування екологічної компетентності здобувачів освіти через STEM-технології та віртуальну реальність	276
Федоренко С.В. Професійний розвиток фахівців дошкільної галузі в США	281
Федорченко Т.Є. Взаємодія школи і сім'ї щодо запобігання і подолання булінгу в цифровому освітньому середовищі	284
Хомич В.І. Роль української мови у формуванні особистості: культурна ідентичність, самовираження та національна свідомість	290

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В США

***Анотація.** У статті висвітлено специфіку підготовки фахівців дошкільної галузі в США. Окреслено проблеми та виклики, які постали сьогодні у сфері професійного розвитку вихователів у США, пов'язані зі стандартизацією аналізованої освітньої галузі на державному рівні.*

***Ключові слова:** дошкільна освіта, підготовка фахівців дошкільної галузі в США, ранній розвиток дитини, розвиток у дошкільному віці, педагогічна діяльність.*

Сьогодні за даними Бюро статистики праці США (U.S. Bureau of Labor Statistics – BLS (<https://www.bls.gov/>)), до 2030 року зайнятість вихователів дошкільних закладів може зрости на 18 %. Це набагато швидше, ніж зростання попиту на інші професії у межах загальної робочої сили в США. Це зростання, ймовірно, пов'язане з посиленням уваги до підвищення рівня дошкільної освіти в країні та разом з цим до важливості емоційного, соціального й інтелектуального розвитку в дошкільному віці. Вихователі закладів дошкільної освіти беруть безпосередню участь у цьому цілісному процесі та відіграють ключову роль у вихованні дошкільників [2; 9].

У США вихователь закладу дошкільної освіти опікується та навчає базових соціальних навичок, навичок вирішення проблем та мовлення дітей віком до 5 років. Зокрема вихователі: розвивають у дітей основні навички, таким як розпізнавання кольорів, форм, цифр і букв; працюють з дітьми в групах або один на один, в залежності від потреб дітей і тематики занять; планують і виконують навчально-виховну програму, яка фокусується на різних сферах розвитку дитини; організовують заходи, щоб діти могли успішно пізнавати та досліджувати оточуючий світ; розробляють графіки та розпорядок дня, щоб забезпечити дітям достатню фізичну активність та відпочинок; слідкують за ознаками емоційних проблем або проблем з розвитком у кожної дитини та звертають на них увагу батьків дитини; ведуть записи про успішність дітей, їх інтереси, розпорядок дня та інформують батьків у цих сферах. У такий спосіб американські вихователі несуть відповідальність за психічну та

соціальну підготовку дітей до навчання у школі. Як стверджують американські вчені, діти, яких навчають кваліфіковані вихователі, виявляються більш комунікабельними, демонструють більш розвинене використання мови та на вищому рівні виконують когнітивні завдання [3; 7].

У США роботодавці зазвичай вимагають, щоб вихователі мали принаймні вищу освіту, тобто ступінь бакалавра, що може в майбутньому надати фахівцям дошкільної галузі більше можливостей для кар'єрного зростання. Також у США, програмі навчання на бакалавраті може передувати здобуття ступеня асоційованого спеціаліста (associate degree) під час дворічного навчання у коледжі. Але диплом асоційованого спеціаліста з дошкільної освіти зазвичай недостатньо для роботи вихователем, але він надає можливість працевлаштування на посаду асистента вихователя.

У тому випадку, коли людина не має вищої освіти або має ступінь не в галузі освіти, вона може отримати сертифікат фахівця з догляду за дітьми (Certified Childcare Professional – CCP), який надається Національною агенцією з акредитованою програмою у сфері дошкільної освіти та раннього розвитку. Отримання цього сертифікату вимагає наявності рекомендаційних листів і 720 годин досвіду роботи в закладі дошкільної освіти, а також проходження 180-годинного тренінгу професійного зростання. Також залежно від штату, можна отримати сертифікат спеціаліста з розвитку дитини (Child Development Associate – CDA) від Ради професійного визнання (Council for Professional Recognition (<https://www.cdacouncil.org/en/>)). Ця сертифікація вимагає 120 годин формального навчання та сумарно 480 практичних годин навчання дітей раннього віку протягом останніх п'яти років [7].

Разом з тим, як програми дошкільної освіти, що фінансуються державою, розширюються по Сполучених Штатах з надією, що вони підвищать ефективність розвитку дітей дошкільного віку, попит на кваліфікованих вихователів дошкільної освіти зростає. Задовольнити цю вимогу є проблемою в США, оскільки не існує узгодженої базової лінії підготовки фахівців дошкільної галузі на державному рівні. У той час як очікується, що вихователі

дитячих садків мають мінімум ступінь бакалавра та сертифікат педагога, лише 18 штатів вимагають, щоб вихователі в приватних закладах дошкільної освіти проходили будь-яку підготовку до педагогічної діяльності [1].

Очікується, що американські вихователі закладів дошкільної освіти також повинні реагувати на низку навчальних ініціатив, які розробляють різні консорціуми, професійні організації та окремі штати. Ці ініціативи встановлюють стандарти результатів навчання й розвитку дітей дошкільного віку, наприклад, у сфері володіння ними мовою та низкою грамотностей [5]. Однак не багато з цих стандартів враховують різні потреби дітей та різні умови їх зростання [8]. З огляду на це поточні стандарти підготовки фахівців дошкільної галузі, які підтримує Національна асоціація з освіти дітей дошкільного віку (National Association for the Education of Young Children – NAEYC (<https://www.naeyc.org/>)), рекомендують, щоб вихователі активніше брали участь у польових заняттях (наприклад, спостереження, педагогічна практика тощо), де вони можуть практикувати те, чого вони навчилися [6].

Підготовка вихователів у США – це сфера діяльності багатьох агенцій та інституцій, включаючи університети, громадські коледжі, агенції з надання ресурсів і рекомендацій, а також професійні організації, які пропонують конференції та індивідуальних консультантів тощо. Але всі вони прагнуть працювати незалежно один від одного. Дотепер у США не існує певної узгодженої стратегії з підготовки фахівців дошкільної галузі на державному рівні. Тому для того, щоб створити кваліфіковану робочу силу для дошкільної галузі в США, необхідно об'єднати всі ресурси, які зараз знаходяться в окремих агенціях та освітніх інституціях, у певну скоординовану систему професійної підготовки вихователів.

Список використаної літератури

1. Ackerman D. J. States' efforts in improving the qualifications of early care and education teachers. *Educational Policy*. 2004. Vol. 18. P. 311–337.
2. Barnett W. S. Better teachers, better preschools: Student achievement linked to teacher qualifications. *Preschool Policy Matters*, 2. New Brunswick, NJ: NIEER, 2003. P. 1–13.
3. Bowman B. T., Donovan M. S., Burns M. S. *Eager to learn: Educating our preschoolers*. Washington, DC: National Academy Press, 2001. 464 p.
4. Bredekamp S. Early childhood education. *Handbook of research on teacher education* / J. Sikula, T. Buttery, E. Grayton (eds.). New York: Simon & Schuster Macmillan, 1996. P. 323–347.

5. Burns M. S., Midgette K., Leong D., Bodrova E. Prekindergarten benchmarks for language and literacy: Progress made and challenges to be met. New Brunswick, NJ: NIEER, 2003. 20 p.
6. Hyson M. Preparing early childhood professionals: NAEYC's standards for programs. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children, 2003. 158 p.
7. Saracho O. N. Early childhood teacher preparation programmes in the USA. *Early Child Development and Care*. 2012. Vol. 183, № 5. P. 571–588. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004430.2012.673488>
8. Scott-Little C., Kagan S. L., Frelow V. W. Standards for preschool children's learning and development: Who has standards, how were they developed, and how are they used? (Executive summary). Greensboro, NC: SERVE, 2003. 147 p.
9. Whitebook M. Bachelor's degrees are best: Higher qualifications for pre-kindergarten teachers lead to better learning environments for children. Washington, DC: The Trust for Early Education, 2003. 26 p.

*Т. Є. Федорченко, м. Київ,
Україна*

ВЗАЄМОДІЯ ШКОЛИ І СІМ'Ї ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ І ПОДОЛАННЯ БУЛІНГУ В ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

***Анотація.** У статті окреслено питання взаємодії закладів загальної середньої освіти і сім'ї щодо запобігання і подолання булінгу в цифровому освітньому середовищі. Визначено основні напрями роботи з батьками, акцентовано увагу на комунікації батьків і дітей у віртуальному просторі, пропонуються форми роботи з батьками і учнями з попередження і подолання булінгу і кібербулінгу*

***Ключові слова:** заклади загальної середньої освіти, педагоги, батьки, учні, булінг, кібербулінг, форми роботи*

Вирішальна роль в навчальному закладі у боротьбі з булінгом належить всьому педагогічному колективу. Впоратись з цією проблемою можна тільки за тісної співпраці керівництва школи, учителів, класних керівників, батьків, психолога та соціального педагога.

Організація роботи педагогічного колективу з батьками щодо попередження і подолання булінгу в цифровому освітньому середовищі вимагає від навчального закладу зусиль, які спрямовані на такі вектори:

- визначення цілей, які передбачатимуть стратегію організації ефективного партнерства з сім'єю навчального закладу;
- залучення батьків як безпосередніх учасників освітнього і виховного процесу до вирішення проблеми із запобігання і подолання булінгу в умовах російсько-української війни;